

SLIKOVNI PRILOZI

Slika 1: Naslovnica revije *Phono-Ciné-Gazette*

Izvor: <https://goo.gl/4DGtkJ> (pregledano 25.07.2018.)

Slika 2: Plakat za Pathé-Baby kameru tvrtke Pathé Frères, 1925.

Izvor: <https://goo.gl/LF4mem> (pregledano 25.07.2018.)

Slika 3: Kadar iz filma impresionističke struje *Pad kuće Usher* (1928.) francuskog redatelja Jeana Epstein

Izvor: <https://goo.gl/VtsW7a> (pregledano 25.07.2018.)

Slika 4: Naslovnica časopisa *Cahiers du Cinéma*, 1951.

Izvor: <https://goo.gl/LD11gC> (pregledano 25.07.2018.)

Slika 5: Kadar iz filma struje talijanskog neorealizma *Kradljivci bicikla* (1948.) talijanskog redatelja Vittorija de Sice

Izvor: <https://goo.gl/b5w28u> (pregledano 25.07.2018.)

Slika 6: Plakat za film-prototip estetike socijalnog realizma *Živjeće ovaj narod* (1947.) redatelja Nikole Popovića

Izvor: <https://goo.gl/4sqrCv> (pregledano 25.07.2018.)

Slika 7: Kino Balkan, autor fotografije nepoznat

Izvor: <https://goo.gl/1PGzGo> (pregledano 25.07.2018.)

Slika 8: Andy Warhol, *Brillo Box*, 1964.

Izvor: <https://goo.gl/YRZpvk> (pregledano 25.07.2018.)

Slika 9: Kadrovi iz filma *Naše afričko putovanje* (1966.) redatelja Petra Kubelke

Izvor: <https://goo.gl/GKfrXx> (pregledano 25.07.2018.)

Slika 10: Manifest grupe EXAT 51, 1951.

Izvor: <https://goo.gl/Hv6gzm> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 11: Grupni portret Gorgona, fotograf Branko Balić, oko 1960.

Izvor: <https://goo.gl/aNMCq4> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 12: Naslovnice i uvod kataloga *Knjiga GEFF-a 63*, dizajn Mihajlo Arsovski, 1967.

Izvor: <https://goo.gl/USXBZS> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 13: Naslovnica romana *Moderato cantabile* francuske spisateljice Marguerite Duras, 1958.

Izvor: <https://goo.gl/Sa5ZC3> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 14: Miroslav Šutej, *Bombardiranje očnog živca II*, 1963.

Izvor: <https://goo.gl/dRTHMw> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 15: Plakat za izložbu *Nove tendencije I*, Ivan Picelj, 1961.

Izvor: <https://goo.gl/jW245w> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 16: Postav izložbe *Nove tendencije I*, Galerija suvremene umjetnosti u Zagrebu 1961. (zbirka MSU Zagreb)

Izvor: <https://goo.gl/VGnQ2u> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 17: Manifest futurističkog filma, *La cinematografia futurista*, Filippo Tommaso Marinetti, 1916.

Izvor: <https://goo.gl/Y9aTcg> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 18: Manifest grupe *Fluxus*, George Maciunas, 1963.

Izvor: <https://goo.gl/mgdn9a> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 19: Portret dr. Mihovila Pansinija, iz zbirke Arhive hrvatskog filmskog saveza, 1961.

Izvor: Arhive Hrvatskoj filmskog saveza, Zbirka GEFF (1963. – 1970.)

Slika 20: GEFF 63., iz zbirke Arhive Hrvatskog filmskog saveza, 1963.

Izvor: Arhive Hrvatskoj filmskog saveza, Zbirka GEFF (1963. – 1970.)

Slika 21: Vladimir Petek i plakat Ivana Picelja za prvo izdanje GEFF-a, 1963.

Izvor: <https://goo.gl/3TGuGe> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 22: Aleksandar Petrović, Josip Vaništa, Vjenceslav Richet i Ranko Mutinić na GEFF-u 1965., iz zbirke Arhiva Hrvatskog filmskog saveza

Izvor: <https://goo.gl/3TGuGe> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 23: Aleksandar Petrović, Josip Vaništa, Vjenceslav Richet i Ranko Munitić na GEFF-u 1965., iz zbirke Arhiva Hrvatskog filmskog saveza

Izvor: <https://goo.gl/3TGuGe> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 24: Dušan Makavejev i P. Adams Sitney na GEFF-u 1967., iz zbirke Arhiva Hrvatskog filmskog saveza

Izvor: <https://goo.gl/3TGuGe> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 25: GEFF 1970. *Seksualnost kao mogućnost za novi humanizam*, iz zbirke Arhiva Hrvatskog filmskog saveza, 1970.

Izvor: <https://goo.gl/3TGuGe> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 26: GEFF 69, *Obavijest 1*, iz Arhive Hrvatskog filmskog saveza

Izvor: Arhive Hrvatskoj filmskog saveza, Zbirka GEFF (1963. – 1970.)

Slika 27: Kadar iz filma *Sybil* (1963.) Vladimira Peteka

Izvor: <https://goo.gl/yza6vD> (pregledano 26.07.2018)

Slika 28: Kadar iz filma *Prije podne jednog fauna* (1963.) Tomislava Gotovca i Vladimira Peteka

Izvor: <https://goo.gl/yza6vD> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 29: Kadar iz filma *Sretanje* (1963.) Vladimira Peteka

Izvor: <https://goo.gl/Zwt7As> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 30: Kadar iz filma *Dvorište* (1963.) Mihovila Pansinija

Izvor: <https://goo.gl/vVucek> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 31: Kadar iz filma *Scusa signorina* (1963.) Mihovila Pansinija

Izvor: <https://goo.gl/EXWVYM> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 32: Kadar iz filma *I'm Mad* (1967.) Ivana Martinca

Izvor: <https://vimeo.com/253889259> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 33: Kadar iz filma *Termiti* (1963.) Milana Šameca

Izvor: <https://goo.gl/TVc56M> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 34: Kadar iz filma *Twist-Twist* (1963.) Ante Verzottija

Izvor: <https://goo.gl/TVc56M> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 35: Kadar iz filma *K3 ili nebo bez oblaka* (1963.) Mihovila Pansinija

Izvor: <https://goo.gl/TVc56M> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 36: Izvedbena projekcija *Kariokineza* (1965.) Zlatka Hajdlera

Izvor: <https://goo.gl/TVc56M> (pregledano 26.07.2018.)

Slika 1: Naslovnica revije *Phono-Ciné-Gazette*, 1906.

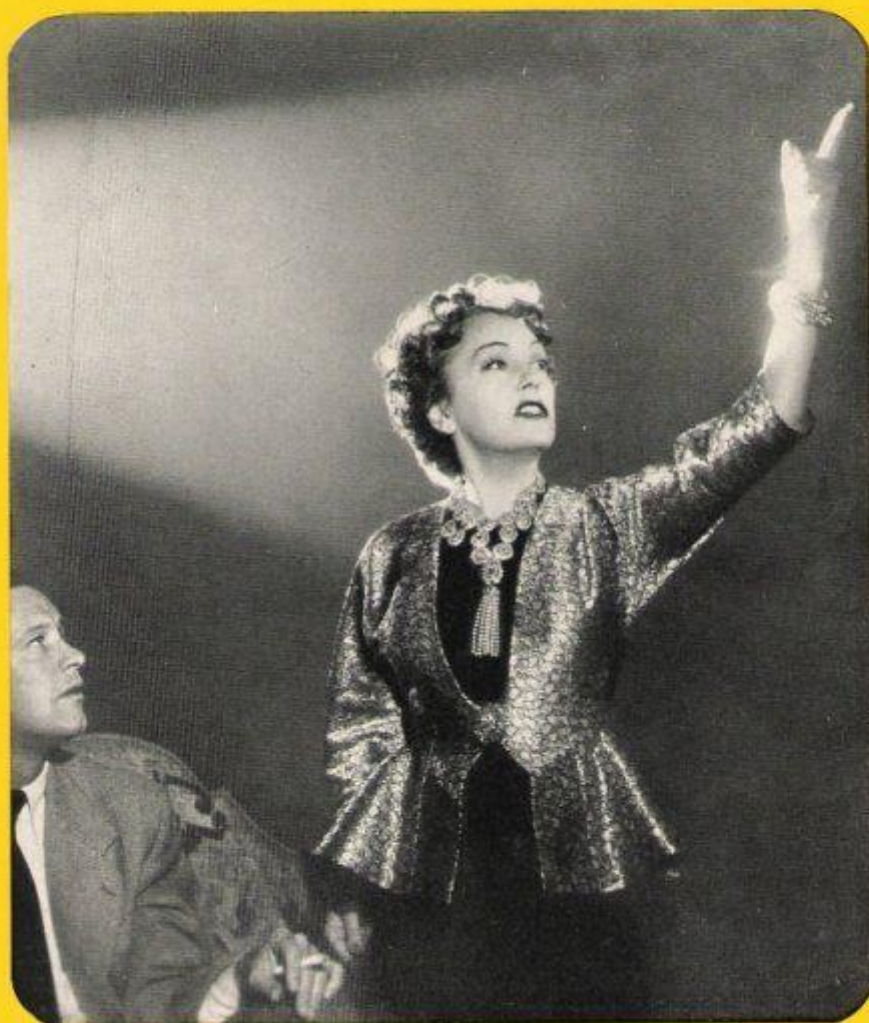

Slika 2: Plakat za Pathé-Baby kameru tvrtke Pathé Frères, 1925.

Slika 3: Kadar iz filma impresionističke struje *Pad kuće Usher* (1928.) francuskog redatelja Jeana Epsteina

CAHIERS DU CINÉMA

N° 1 • REVUE DU CINÉMA ET DU TÉLÉCINÉMA • AVRIL 1951

Slika 4: Naslovnica časopisa *Cahiers du Cinéma*, 1951.

Slika 5: Kadar iz filma struje talijanskog neorealizma *Kradljivci bicikla* (1948.) talijanskog redatelja Vittorija de Sice

Slika 6: Plakat za film-prototip estetike socijalnog realizma *Živjeće ovaj narod* (1947.) redatelja Nikole Popovića

5970 - II - 1374

Slika 7: Kino Balkan, autor fotografije nepoznat

Slika 8: Andy Warhol, *Brillo Box*, 1964.

Slika 9: Kadrovi iz filma *Naše afričko putovanje* (1966.) redatelja Petra Kubelke

EXAT 51 - *Experimentalni atelier*

Grupa likovnih umjetnika, koji smatraju naprednim niz pojava i kretanja u savremenom likovnom ili šire umjetničkom svijetu, formirala je eksperimentalni atelier EXAT 51.

Stvarno formiranje grupe izvršeno je godine 1951. Zajedničko gledanje i osjećanje nije programatski nastalo tim datumom, ali ono u individualnoj historiji pojedinaca traje od ranije i različito je. Kontinuirani razvoj na jednom užem području eksperimentiranja i prvih rezultata možemo pratiti od godine 1948. preko trojice inicijatora: Picelja, Richtera i Srneca.

Javni nastupi ove trojice počinju »Izložbom knjiga NR Hrvatske« godine 1948., a nastavljaju se jugoslavenskim paviljonima na velesajmovima u Stockholmu i Beču godine 1949. Godine 1950. izvođe jugoslavenske paviljone na velesajmovima u Hannoveru i Stockholmu (posljednji uz sudjelovanje Z. Price). Iste godine pristupa grupi Z. Radić uz čije sudjelovanje grupa izvođa »Izložbu Autoput« u isto vrijeme u Zagrebu i Beogradu, zatim standove na velesajmu u Chicagu (projekte nagradila Trgovinska komora FNRJ prvom nagradom) i »Izložbu lokalne industrije NRH« u velikoj dvorani novog dijela Zagrebačkog velesajma. Grupa dobiva prvu nagradu na natječaju za jugoslavenski paviljon u Parizu. Godine 1951. pristupaju grupi arhitekti B. Bernerdi, Z. Bregovac, B. Rašica, i V. Zarahović.

Lanac rada na internacionalnim sajmovima prekida se radi spora sa Trgovinsko mkomorom FNRJ (Državna arbitraža presudila je 1952. god. ovaj spor u korist grupe), te se ograničuje na sudjelovanje na Zagrebačkom velesajmu 1951. god. s nizom standova u okviru zadruge »Sklad«. Godine 1951. 7. XII. na plenumu Udruženja umjetnika primljenjenih umjetnosti Hrvatske grupa je iznijela svoj manifest:

GRUPA EXAT 51

- ne vidi vezu između postojećeg okvira naše likovne orijentacije s jedne strane i prostornog koncepta koji izlazi iz usklađenih odnosa proizvodnog i društvenog standarda s druge strane.
- ne vidi razliku između tzv. čiste i tzv. primjenjene umjetnosti.
- smatra da metode rada i principi na području ne-figurativne odnosno tzv. apstraktne umjetnosti, nisu izraz dekadentnih težnji, već naprotiv vidi mogućnost da se studijem tih metoda i principa razvije i obogati područje vizuelnih komunikacija kod nas.
- djelovanje grupe ostvaruje se u aktuelnom vremenu i prostoru, uzimajući kao orijentacionu i polaznu poziciju naše plastične potrebe i mogućnosti.
- u vezi sa shvaćanjem naše stvarnosti kao težnje za progresom u svim vidovima ljudskog djelovanja, grupa vidi nužnost borbe protiv preživjelih shvaćanja i produkcije na području likovnih umjetnosti.
- konačno svojim glavnim zadatkom smatra usmjerenje likovnog djelovanja prema sintezi svih likovnih umjetnosti, — kao prvo, — i kao drugo davanje eksperimentalnog karaktera radu, budući da se bez eksperimenta ne može zamisliti progres kreativnog pristupa na području likovnih umjetnosti.

Slika 10: Manifest grupe EXAT 51, 1951.

Slika 11: Grupni portret Gorgona, fotograf Branko Balić, oko 1960.

Uzrečica „Promisli pa reci“ nije tačna. Naprotiv, pokret je primaran, razgovor pobuđuje misli. Na razgovorima „Antifilm i mi“ polagano se javljala ideja o antifilmu, najprije nejasno i prvi put formulirana na kraju trećeg razgovora (Prva vizija antifilma). U toku priprema za festival istraživačkog filma (GEFF) ponovo se objavila, nešto konkretnije (Druga vizija antifilma). Na festivalu, na savjetovanju, i kasnije u štampi, ta je ideja grubim nerazumijevanjem razbijana, samo je ponegdje probijala glavu, izvirivala i sakrivala se. Ona je i danas nježna, jer nema prave konkretizacije u djelu.

Ideja antifilma imala je svoje protivnike u razgovorima „Antifilm i mi“, na samom GEFFu još više, a osobito u kasnijim komentarima. Nastojimo naći razlog: što se krug oko antifilma i GEFFa više širio i neinformiranost bila veća, to su i reakcije bile nepovoljnije. To je i najvažniji razlog izdavanja Knjige GEFFa.

GEFF (festival istraživačkog filma) mnogo je otporniji, jer i onda kad nemamo afiniteta za koncepcije GEFFa, imamo afinitet za festivale.

Ova će knjiga, nadamo se, pokazati razvoj koncepcija GEFFa i njegov put kroz javnost, mučan i neugodan. (Istina, i javnost bi bila jedna kad bi sve nove ideje i smjerove prihvaćala i služila im.)

Smatramo da je neuspjeh GEFFa bio, ne u kaotičnosti ideja, nego u tome što nije uspio zainteresirati i okupiti ljude, pokrenuti sintetička timska istraživanja. Odgovor na to neka svak za sebe traži.

Nastojimo da ovim putem naknadno proširimo publiku oko razgovora „Antifilm i mi“ i oko „Savjetovanja o istraživačkom filmu“.

Nastojali smo prikupiti sve materijale. Pokazat će se nesuglasnosti, nedosljednosti, greške i obmane, naivnost, iskrenost i predanost, entuzijazam za, u suštini, vrlo humanističke ideje GEFFa (istraživanje oslobođeno granica osnovni je pokretač ljudskog društva) i antifilma (upoznati svijet iz perspektive jedne druge dimenzije negoli je naša fiziološka uokvirenost osjetilima).

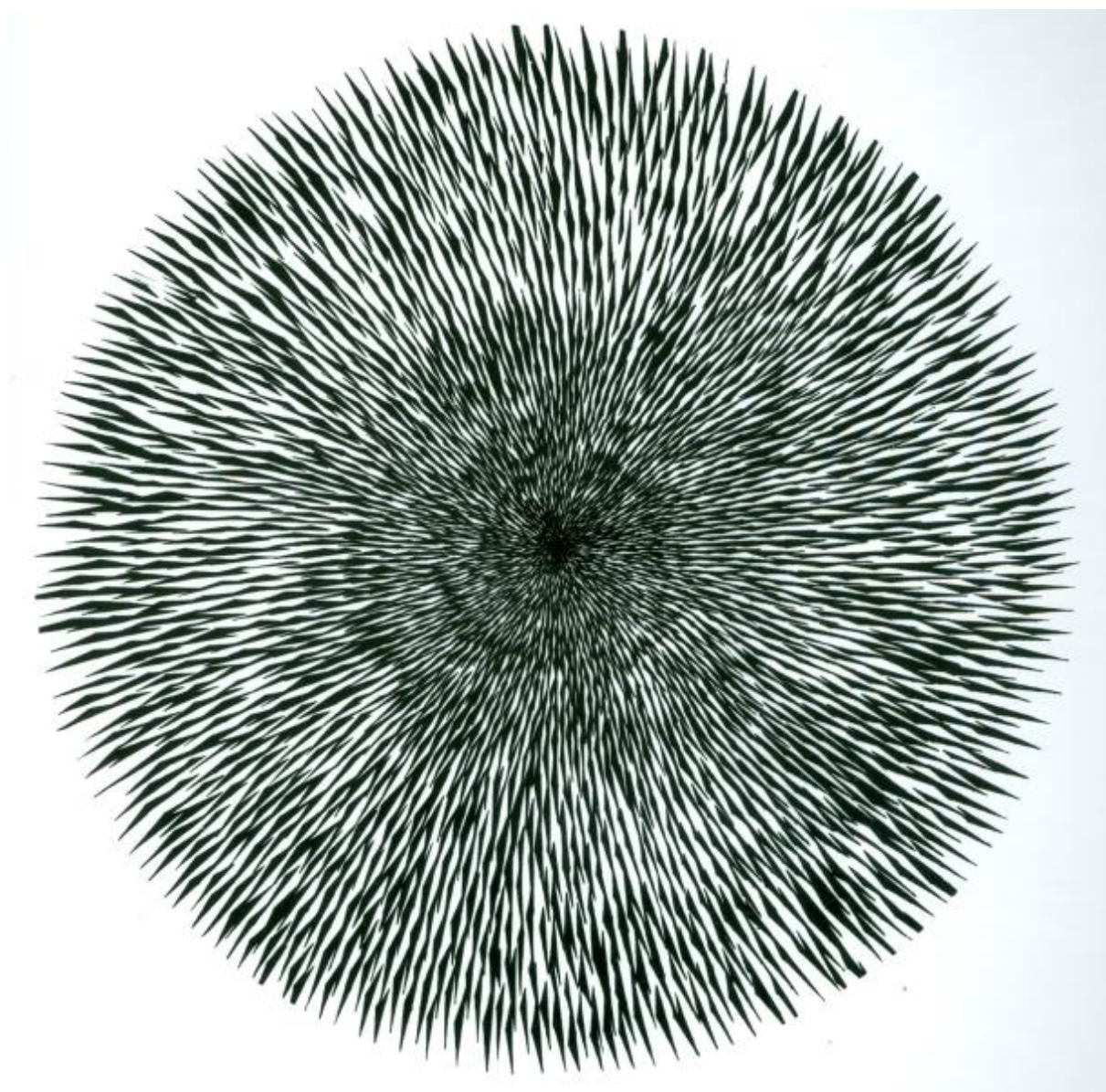
Slika 12: Naslovnice i uvod kataloga *Knjiga GEFF-a 63*, dizajn Mihajlo Arsovski, 1967.

MARGUERITE DURAS

MODERATO
CANTABILE

Slika 13: Naslovnica romana *Moderato cantabile* francuske spisateljice Marguerite Duras, 1958.

Slika 14: Miroslav Šutej, *Bombardiranje očnog živca II*, 1963.

Slika 15: Plakat za izložbu *Nove tendencije I*, Ivan Picelj, 1961.

Slika 16: Postav izložbe *Nove tendencije I*, Galerija suvremene umjetnosti u Zagrebu 1961.
(iz zbirke MSU Zagreb)

(1916)ab

LA CINEMATOGRAFIA FUTURISTA

Manifesto futurista pubblicato nel 9° numero del giornale "L'ITALIA FUTURISTA"

(Direttori: BRUNO CORRA e SETTIMELLI — Via Brunelleschi, 2 - Firenze)

Il libro, mezzo assolutamente passatista di conservare e comunicare il pensiero, era da molto tempo destinato a scomparire come le cattedrali, le torri, le mura merlate, i musei e l'ideale pacifista. Il libro, statico compagno dei sedentari, degl'invalidi, dei nostalgici e dei neutralisti, non può divertire nè esaltare le nuove generazioni futuriste ebbre di dinamismo rivoluzionario e bellicoso.

La conflagrazione agilizza sempre più la sensibilità europea. La nostra grande guerra igienica, che dovrà soddisfare *tutte* le nostre aspirazioni nazionali, centuplica la forza novatrice della razza italiana. Il cinematografo futurista che noi prepariamo, deformazione gioconda dell'universo, sintesi alogica e fuggente della vita mondiale, diventerà la migliore scuola per i ragazzi: scuola di gioia, di velocità, di forza, di temerità e di eroismo. Il cinematografo futurista acutizzerà, svilupperà la sensibilità, velocizzerà l'immaginazione creatrice, darà all'intelligenza un prodigioso senso di simultaneità e di onnipresenza. Il cinematografo futurista collaborerà così al rinnovamento generale, sostituendo la rivista (sempre pedantesca), il dramma (sempre previsto) e uccidendo il libro (sempre tedioso e opprimente). Le necessità della propaganda ci costringeranno a pubblicare un libro di tanto in tanto. Ma preferiamo esprimerci mediante il cinematografo, le grandi tavole di parole in libertà e i mobili avvisi luminosi.

Col nostro Manifesto « *Il teatro sintetico futurista* », con le vittoriose tournées delle compagnie drammatiche Gualtiero Tumiati, Ettore Berti, Annibale Ninchi, Luigi Zoncada, coi 2 volumi del *Teatro Sintetico Futurista* contenenti 80 sintesi teatrali, noi abbiamo iniziato in Italia la rivoluzione del teatro di prosa. Antecedentemente un altro Manifesto futurista aveva riabilitato, glorificato e perfezionato il *Teatro di varietà*. E' logico dunque che oggi noi trasportiamo il nostro sforzo vivificatore in un'altra zona del teatro: il *cinematografo*.

A prima vista il cinematografo, nato da pochi anni, può sembrare già futurista cioè privo di passato e libero da tradizioni: in realtà, esso, sorgendo come *teatro senza parole*, ha ereditate tutte le più tradizionali spazzature del teatro letterario. Noi possiamo dunque senz'altro riferire al cinematografo tutto ciò che abbiamo detto e fatto per il teatro di prosa. La nostra azione è legittima e necessaria, in quanto il cinematografo sino ad oggi è *stato, e tende a rimanere profondamente passatista*, mentre noi vediamo in esso la possibilità di un'arte eminentemente futurista e *il mezzo di espressione più adatto alla pluri-sensibilità di un artista futurista*.

Salvo i films interessanti di viaggi, caccie, guerre, ecc., non hanno saputo infliggerci che drammi, drammoni e drammetti passatistissimi. La stessa sceneggiatura che per la sua brevità e varietà può sembrare progredita, non è invece il più delle volte che una pietosa e trita *analisi*. Tutte le immense possibilità *artistiche* del cinematografo sono dunque assolutamente intatte.

Il cinematografo è un'arte a sè. Il cinematografo non deve dunque mai copiare il

Slika 17: Manifest futurističkog filma, *La cinematografia futurista*, Filippo Tommaso Marinetti, 1916.

Manifesto:

2. To affect, or bring to a certain state, by subjecting to, or treating with, a flux. "Fluxed into another world."
3. Med. To cause a discharge from, as in purging. flux (flŭks), n. [OF., fr. L. fluxus, fr. fluere, fluxum, to flow. See FLUENT; cf. FLUSH, n. (of cards).]
1. Med. a A flowing or fluid discharge from the bowels or other part: esp., an excessive and morbid discharge: as, the bloody flux, or dysentery.
b The matter thus discharged.

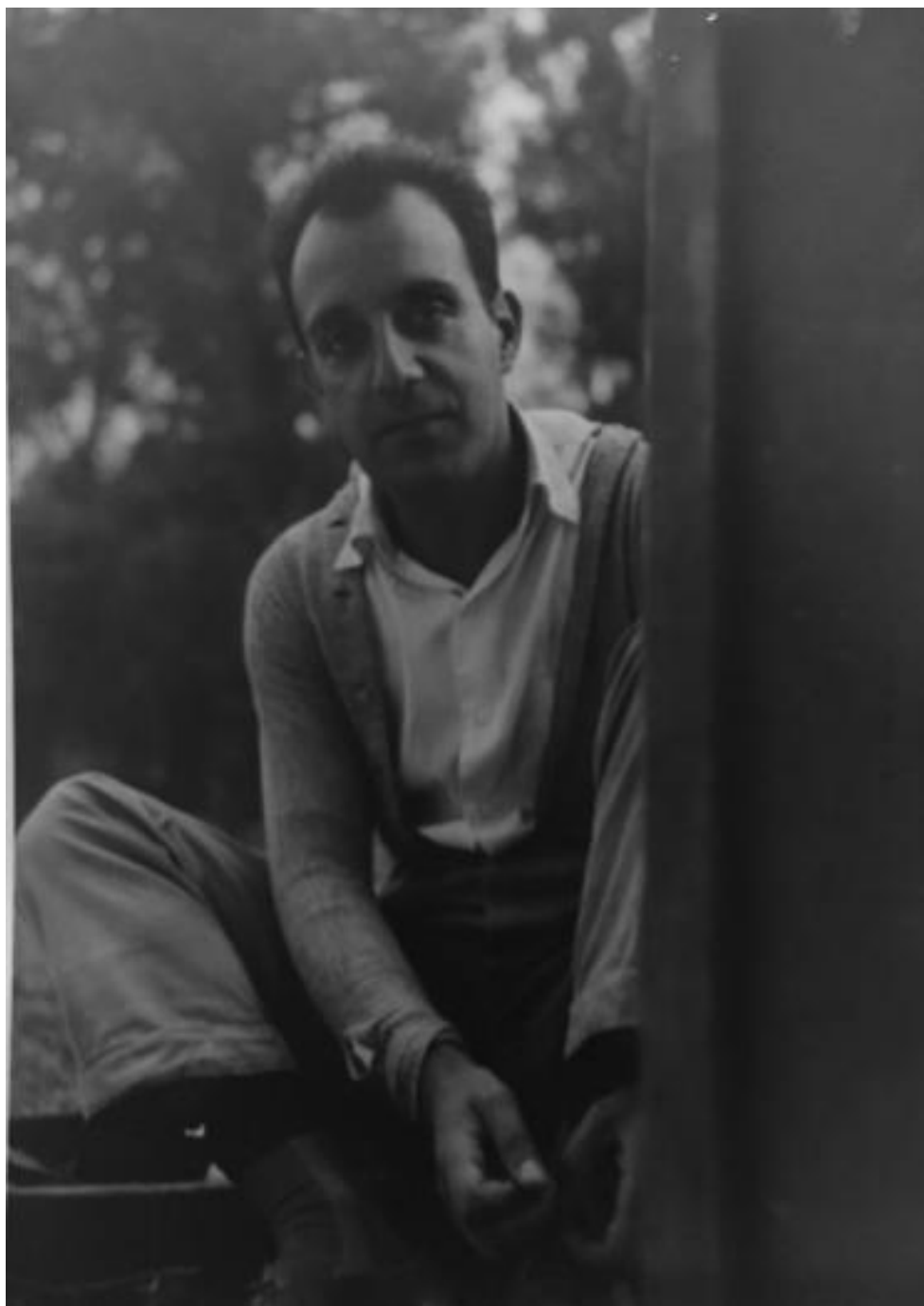
Purge the world of bourgeois sickness,
"intellectual", professional & commercialized
culture, PURGE the world of dead
art, imitation, artificial art, abstract art,
illusionistic art, mathematical art, —
PURGE THE WORLD OF "EUROPANISM" !

2. Act of flowing; a continuous moving on or passing by, as of a flowing stream; a continuing succession of changes.
3. A stream; copious flow; flood; outflow.
4. The setting in of the tide toward the shore. Cf REFLUX.
5. State of being liquid through heat; fusion. Rare.

PROMOTE A REVOLUTIONARY FLOOD
AND TIDE IN ART,
Promote living art, anti-art, promote
NON ART REALITY to be
fully grasped by all peoples, not only
critics, dilettantes and professionals.

7. Chem & Metal. a Any substance or mixture used to promote fusion, esp. the fusion of metals or minerals. Common metallurgical fluxes are silica and silicates (acidic), lime and limestone (basic), and fluorite (neutral). b Any substance applied to surfaces to be joined by soldering or welding, just prior to or during the operation, to clean and free them from oxide, thus promoting their union.

FUSE the cadres of cultural,
social & political revolutionaries
into united front & action.

Slika 19: Portret dr. Mihovila Pansinija, iz zbirke Arhive hrvatskog filmskog saveza, 1961.

Slika 20: GEF 63., iz zbirke Arhive Hrvatskog filmskog saveza, 1963.

Slika 21: Vladimir Petek i plakat Ivana Picelja za prvo izdanje GEF-a, 1963.

Slika 22: Aleksandar Petrović, Josip Vaništa, Vjenceslav Richet i Ranko Mutinić na GEFF-u 1965., iz zbirke Arhiva Hrvatskog filmskog saveza

Slika 23: Aleksandar Petrović, Josip Vaništa, Vjenceslav Richet i Ranko Munitić na GEFF-u 1965., iz zbirke Arhiva Hrvatskog filmskog saveza

Slika 24: Dušan Makavejev i P. Adams Sitney na GEFF-u 1967., iz zbirke Arhiva Hrvatskog filmskog saveza

Slika 25: GEFF 1970. *Seksualnost kao mogućnost za novi humanizam*, iz zbirke Arhiva Hrvatskog filmskog saveza, 1970.

Slika 26: GEF 69, Obavijest 1, iz Arhive Hrvatskog filmskog saveza

Slika 27: Kadar iz filma *Sybil* (1963.) Vladimira Peteka

Slika 28: Kadar iz filma *Prije podne jednog fauna* (1963.) Tomislava Gotovca i Vladimira Peteka

Slika 29: Kadar iz filma *Sretanje* (1963.) Vladimira Peteka

Slika 30: Kadar iz filma *Dvorište* (1963.) Mihovila Pansinija

Slika 31: Kadar iz filma *Scusa signorina* (1963.) Mihovila Pansinija

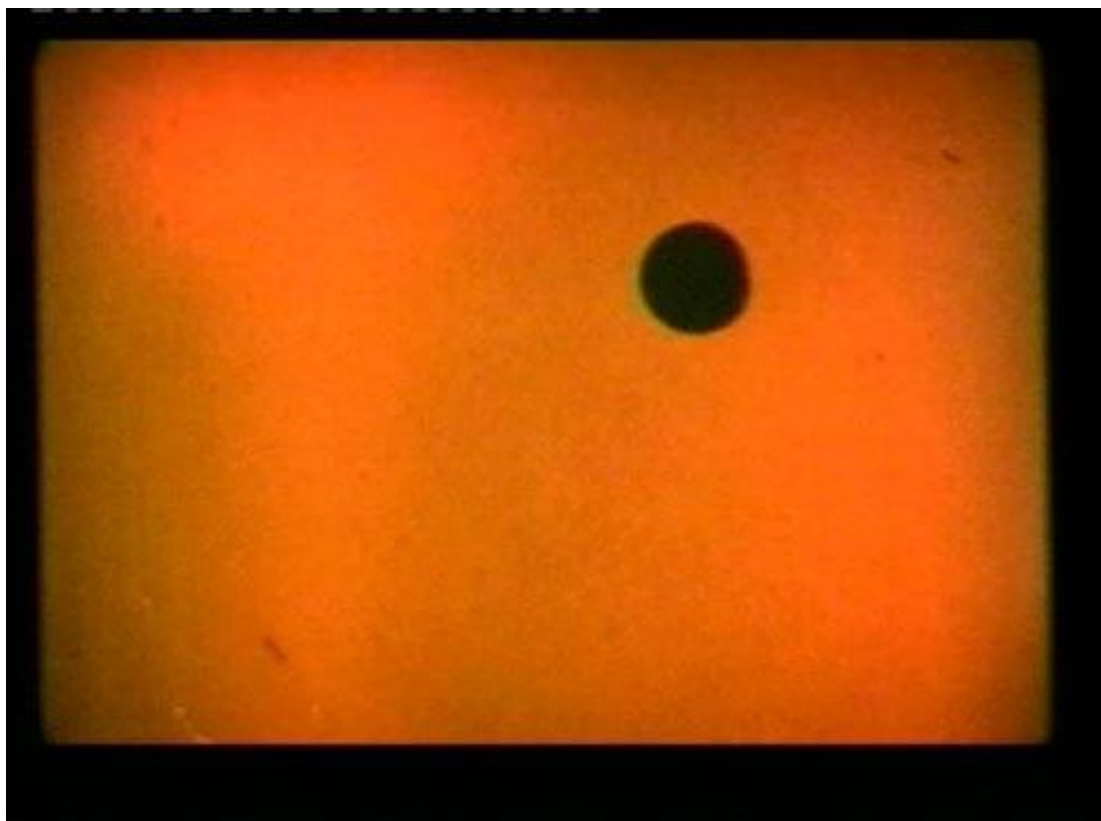
Slika 32: Kadar iz filma *I'm Mad* (1967.) Ivana Martinca

Slika 33: Kadar iz filma *Termiti* (1963.) Milana Šameca

Slika 34: Kadar iz filma *Twist-Twist* (1963.) Ante Verzottija

Slika 35: Kadar iz filma *K3 ili nebo bez oblaka* (1963.) Mihovila Pansinija

Slika 36: Izvedbena projekcija *Kariokineza* (1965.) Zlatka Hajdlara